

ÁP DỤNG QUẢN LÝ CHẤT LƯỢNG TỔNG THỂ (TQM) VÀO QUẢN LÝ CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO Ở TRƯỜNG CAO ĐẲNG NGHỀ

ThS. NGUYỄN XUÂN NINH

Trường Cao đẳng nghề Việt - Đức Hà Tĩnh

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, công tác dạy nghề ở trường cao đẳng nghề (CĐN) ngày càng đóng vai trò quan trọng trong việc đào tạo nguồn nhân lực lao động kỹ thuật nhằm đáp ứng nhu cầu công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước (CNH-HĐH) và hội nhập quốc tế. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, chất lượng đào tạo ở trường CĐN vẫn còn những bất cập và chưa đáp ứng được yêu cầu “khách hàng”. Để đáp ứng nhiệm vụ đó, vấn đề quản lý chất lượng đào tạo (QLCLĐT) ở trường CĐN đã và đang đặt ra những yêu cầu cấp bách. Chính vì vậy, ngành Giáo dục nói chung, trường CĐN nói riêng đã và đang trên đường đi tìm các con đường để nâng cao chất lượng đào tạo. Trong đó áp dụng quản lý chất lượng tổng thể trong QLCLĐT đang được quan tâm hướng tới.

2. Quản lý chất lượng tổng thể (Total Quality Management - TQM)

Theo Giáo sư Kume Histoshi “TQM là một sự tiếp cận về quản lý với mục tiêu phát triển bền vững của tổ chức bằng việc huy động tất cả mọi thành viên của tổ chức để tạo ra chất lượng một cách hữu hiệu mà khách hàng của họ mong muốn” [1].

ISO 8402 “TQM là quản lý của một tổ chức tập trung vào chất lượng, dựa vào sự tham gia của các thành viên, nhằm đạt được thành công lâu dài, nhờ sự hài lòng của khách hàng và lợi ích cho các thành viên của các tổ chức và cho cả xã hội” [2].

TQM là cách tiếp cận về quản lý chất lượng ở mọi công đoạn nhằm nâng cao năng suất và hiệu quả chung của doanh nghiệp hay của tổ chức. TQM là sự lưu tâm đến chất lượng trong tất cả các hoạt động, là sự hiểu biết, sự cam kết, hợp tác của toàn thể thành viên trong doanh nghiệp/tổ chức, nhất là ở các cấp lãnh đạo.

3. Đặc trưng cơ bản và lợi ích của việc vận dụng TQM để QLCLĐT ở trường cao đẳng nghề

Mô hình TQM - một mô hình cũng có xuất xứ từ thương mại và công nghiệp nhưng trở nên phù hợp hơn với giáo dục. Đặc trưng của mô hình TQM đó là không áp đặt một hệ thống cứng nhắc cho bất kì cơ sở đào tạo nào, nó tạo ra một nền “văn hoá chất lượng” bao trùm lên toàn bộ quá trình đào tạo. Giá trị của TQM là tất cả mọi người bất kì ở cương vị nào, vào bất kì thời điểm nào cũng đều là người quản lý chất lượng của phần việc mình được giao và hoàn thành nó một cách tốt nhất, với mục đích tối cao là thỏa mãn nhu cầu của khách hàng.

* Cải tiến liên tục

Triết lý quan trọng nhất của TQM là cải tiến không ngừng và có thể đạt được do quần chúng và thông qua quần chúng. Sự cải tiến liên tục này được thể hiện trong kế hoạch chiến lược của trường bằng các chu kỳ cải tiến, nâng cao dần theo vòng xoáy tròn ốc từ lợi ích trước mắt đến lợi ích lâu dài, từ trình độ xuất phát ở một thời điểm nhất định không ngừng vươn tới các trình độ cao hơn.

* Cải tiến từng bước

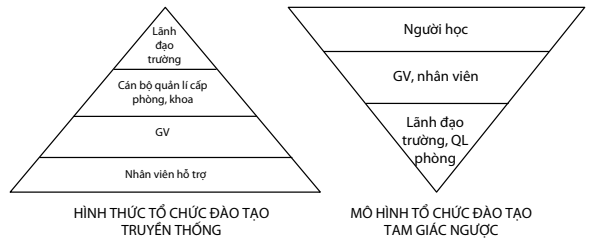
TQM được thực hiện bằng một loạt dự án quy mô

nhỏ có mức độ tăng dần. Về tổng thể, TQM có quy mô rộng, bao quát toàn bộ hoạt động của một trường, song việc thực hiện nhiệm vụ đó trong thực tế lại có quy mô hẹp, khả thi, thiết thực và có mức độ tăng dần. Sự can thiệp mạnh không phải là phương sách tốt để tạo sự chuyển biến lớn trong TQM.

* Hệ thống tổ chức phải hướng tới khách hàng

Chìa khóa của sự thành công trong TQM là tạo ra sự gắn bó hữu cơ giữa cung và cầu, giữa các bộ phận trong trường với nhau và với xã hội.

Trong hệ thống tổ chức của nhà trường vai trò của các cán bộ quản lý cấp trường là hỗ trợ, tạo điều kiện thuận lợi cho cán bộ, giảng viên, học sinh (HS), sinh viên, không phải chỉ là lãnh đạo kiểm tra họ. Trong TQM, mô hình cấp bậc của hệ thống tổ chức quản lí nhà trường phải là mô hình tam giác ngược (xem hình 1).

(Ghi chú: GV: Giáo viên; QL: Quản lí)

Hình 1: Mô hình tổ chức đào tạo

Sự đảo ngược về thứ tự trong hệ thống tổ chức quản lý của trường theo mô hình TQM không làm phương hại tới cơ cấu quyền lực của trường, cũng không làm giảm sút vai trò lãnh đạo của cán bộ lãnh đạo trường, phòng, khoa. Trong thực tế, sự lãnh đạo của các cán bộ quản lý vẫn giữ vai trò quyết định của TQM. Đảo ngược thứ bậc chỉ nhằm nhấn mạnh mối tương quan trong quá trình đào tạo hướng tới người học như nhân vật trung tâm.

4. Vận dụng TQM trong QLCLĐT ở trường CĐN

Trong những năm qua, các trường CĐN đã thực hiện nhiều giải pháp để nâng cao chất lượng đào tạo và bước đầu đạt hiệu quả nhất định. Tuy nhiên, muốn thực sự nâng cao chất lượng đào tạo nghề theo hướng tiếp cận TQM, chúng ta phải có hướng đi mới, tìm những giải pháp mới để thực sự nâng cao được chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu thị trường lao động trong giai đoạn trước mắt và lâu dài khi đất nước đẩy mạnh CNH- HĐH và hội nhập quốc tế.

Để có cơ sở xây dựng, giải pháp mới phù hợp, đảm bảo tính khả thi và có hiệu quả, chúng ta cần nhìn vào thực trạng hiện nay của chất lượng đào tạo ở trường CĐN. Trong thời gian qua, các trường CĐN đã gặt hái được những kết quả nhất định, đào tạo cho xã hội một số lượng lớn lao động có tay nghề. Tuy nhiên, đội ngũ này thực sự chưa đáp ứng được yêu cầu của sự phát triển kinh tế - xã hội hiện nay, một lí do cơ bản là ở chất lượng đào tạo.

Chất lượng nguồn nhân lực là vũ khí cạnh tranh

quan trọng nhất thì một trong những khâu yếu nhất của giáo dục nói chung, của đào tạo nghề nói riêng ở nước ta là chất lượng đào tạo chưa cao. Chất lượng đào tạo nghề của ta còn thua kém nhiều nước trong khu vực và quốc tế, đặc biệt là khối ASEAN.

Một số nguyên nhân chủ yếu sau đây:

- Các yếu tố đầu vào và các điều kiện đảm bảo trong quá trình đào tạo như: Vấn đề tuyển sinh, cơ sở vật chất kĩ thuật, trang thiết bị thực hành, thực tập thiếu, không đáp ứng được nhu cầu dạy và học.

Qua thực tế các trường CĐN những năm qua cho thấy, nhiều nghề đào tạo của các trường có đăng kí dạy nghề, có tổ chức tuyển sinh học nghề nhưng không có HS theo học hoặc số HS học quá ít. Bên cạnh đó, có một số nghề nhiều trường lại vượt quá chỉ tiêu tuyển sinh, điều này đặt ra các vấn đề liên quan đến việc nghiên cứu thị trường lao động, nắm bắt nhu cầu sử dụng nhân lực của các trường còn nhiều hạn chế. Nhiều trường còn thiếu thiết bị đào tạo. Một số trường có hiện tượng đầu tư thiết bị hiện đại nhưng việc quản lí và sử dụng không hợp lí nên hiệu quả không cao (thiếu giáo viên vận hành, hoặc năng lực khai thác thiết bị có hạn, còn hạn chế cả về thời gian, công suất và việc sử dụng hết các chức năng của thiết bị), không ít trường hợp do vật tư nguyên liệu phục vụ đào tạo đắt tiền, mức học phí và các nguồn thu khác không đủ chi phí cho đào tạo nên số lượng bài tập HS thực tập còn hạn chế. Điều này ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng đào tạo và khó khăn trong công tác quản lí HS trong các giờ học thực hành.

- Nội dung, chương trình, tài liệu giảng dạy cho một số nghề đã lạc hậu chưa kịp thời đổi mới để tiếp cận với yêu cầu mới.

Về chương trình, giáo trình đào tạo, đến nay vẫn còn 172 nghề đào tạo trình độ CĐN chưa có chương trình khung, các nghề đã có chương trình khung vẫn phải đòi hỏi các trường nghiên cứu xây dựng nội dung đào tạo cho 30% thời gian của khóa học. Đặc biệt, kết quả kiểm định chất lượng cho thấy, nhiều trường CĐN còn thiếu giáo trình cả về số lượng và chủng loại để đáp ứng nhu cầu học tập các môn học mô đun đào tạo nghề. Các mô đun, môn học đã có giáo trình thì việc tổ chức cập nhật, điều chỉnh bổ sung cũng chưa được các trường thực hiện thường xuyên nên ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng đào tạo.

- Đội ngũ giáo viên thiếu những người có trình độ cao, các chuyên gia, chuyên viên đúng nghĩa, nhiều giáo viên còn yếu về trình độ lí luận và trình độ tay nghề.

Về đội ngũ giảng viên các trường CĐN trong thời gian qua có tăng lên về số lượng nhưng còn hạn chế về kĩ năng nghề và sư phạm, chất lượng còn "khoảng cách" giữa các vùng, chưa đáp ứng yêu cầu phát triển của hệ thống đào tạo nghề. Các quy định về chuẩn giáo viên, giảng viên đã được đưa ra, nhưng việc thực hiện của các trường về quy định này chưa tốt, đặc biệt là tỉ lệ không đạt về trình độ kĩ năng nghề rất cao (điều này cũng được thể hiện thực tế thí điểm đánh giá kĩ năng nghề cho giáo viên năm 2013). Thực tế này đã ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng đào tạo của các trường CĐN nói riêng và chất lượng dạy nghề nói chung.

- Việc QLCLĐT chưa được quan tâm đúng mức, hiện nay, phần lớn vẫn nặng theo mô hình quản lí truyền thống, chưa có khuôn mẫu, chưa có chính sách chất lượng, chưa có quy trình theo một mô hình quản lí khoa học. Sự quan tâm đến chất lượng chưa được thể hiện rõ

từ các nhà quản lí đến đội ngũ giảng viên và cán bộ nhân viên của nhà trường.

Qua thực tế hiện nay, tình trạng HS tốt nghiệp các trường trung học phổ thông và trung học cơ sở không muốn vào học tại các trường CĐN. Tình trạng HS đổ xô vào các trường đại học có thể do tâm lí nhưng cũng có nguyên nhân về chất lượng đào tạo và uy tín của các trường CĐN còn hạn chế trong sự đánh giá của xã hội. Việc phàn nàn của các doanh nghiệp, của những người sử dụng lao động về sự yếu kém trong kĩ năng nghề của HS, sinh viên tốt nghiệp các trường CĐN có nguyên nhân do chất lượng đào tạo nghề chưa đáp ứng được các yêu cầu của sản xuất. Trong thời gian vừa qua, không phải các trường cao đẳng nghề không quan tâm đến chất lượng đào tạo. Không ít các trường CĐN đã tổ chức tiếp cận các hệ thống quản lí chất lượng khác nhau trên thế giới hoặc tự xây dựng cho mình một hệ thống quản lí chất lượng riêng thông qua các mô hình đảm bảo chất lượng khác. Tuy nhiên, các hoạt động nói trên phần nào còn mang tính tự phát, đơn lẻ. Một trong những nguyên nhân của tình trạng này là do chưa xây dựng một hệ thống quản lí chất lượng có tính khoa học để đảm bảo chất lượng cho các trường CĐN phấn đấu hướng tới.

- Việc vận dụng TQM vào QLCLĐT của ngành Giáo dục nói chung, của trường CĐN nói riêng là một hướng đi đang được xác định. Vì nhiều nước trên thế giới và cả một số trường học ở Việt Nam đã triển khai áp dụng và đã mang lại những kết quả bước đầu. Đặc biệt, một số nước như Nhật Bản đã đạt được thành công nhất định.

Vận dụng TQM vào quản lí chất lượng đào tạo ở trường CĐN cần được quan tâm đúng mức, cần phải tiếp cận một cách nhanh chóng để quá trình đào tạo đạt chất lượng cao nhất, đáp ứng yêu cầu trước mắt và lâu dài đối với khách hàng trong quá trình hội nhập khu vực và quốc tế.

Để vận dụng TQM vào QLCLĐT ở trường CĐN và trở thành một giải pháp toàn diện trong nỗ lực đổi mới QLCLĐT nghề hiện nay, các trường CĐN cần phải thực hiện các giải pháp sau đây:

- *Xây dựng chính sách chất lượng đào tạo của nhà trường*

Điều quan trọng đầu tiên đối với một trường CĐN là phải có một kế hoạch rõ ràng chính sách về chất lượng. Chính sách phải được thực hiện trong các mục tiêu và kế hoạch chiến lược. Hơn nữa, chính sách chất lượng của trường CĐN nhằm đạt được các mục tiêu mong muốn với mục đích đáp ứng nhu cầu của "khách hàng". Một điều cần lưu ý là chính sách chất lượng của các trường CĐN được xây dựng và công bố với sự tham gia của tất cả các thành viên của các trường CĐN (các cán bộ, giảng viên, nhân viên) và các "khách hàng" của các trường CĐN (HS, sinh viên, phụ huynh HS, doanh nghiệp sử dụng lao động). Từ đó, một chính sách chất lượng của các trường CĐN sẽ đảm bảo tính thực tiễn và tính khả thi thay vì chính sách chất lượng của các trường CĐN được xây dựng bởi một vài cá nhân hay một bộ phận được phân công như hiện nay.

- *Đổi mới hệ thống và quy trình TQM ở trường CĐN*

Muốn TQM thành công, công tác quản lí đào tạo ở trường CĐN phải hoàn thiện hệ thống và quy trình quản lí chất lượng. Hệ thống này đảm bảo để toàn bộ hoạt động

(Xem tiếp trang 45)